

ACORDUL OMC PRIVIND AGRICULTURA

Sistemele de sprijin intern în agricultură sunt reglementate de Acordul privind agricultura (AA), care a fost negociat în cadrul ciclului Uruguay sau „Rundeii Uruguay” (1986-1994) și a intrat în vigoare în 1995. Obiectivul pe termen lung al Acordului privind agricultura este stabilirea unui sistem comercial agricol echitabil și orientat spre piață și inițierea unui proces de reformă prin negocieri ale angajamentelor în materie de sprijin și protecție și prin stabilirea disciplinei și a unor norme consolidate și mai eficiente din punct de vedere operațional. Prin urmare, agricultura are un statut special deoarece pentru acest sector există un acord specific, ale cărui dispoziții prevalează.

TEMEI JURIDIC

În cadrul Acordului General pentru Tarife și Comerț (GATT), semnat la Geneva în 1947, și al Acordului de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), semnat la Marrakech în 1994 (JO L 336, 23.12.1994), UE și statele sale membre acționează în temeiul articolului 207 (politica comercială comună), precum și al articolelor 217 și 218 (acordurile internaționale) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ([5.2.2](#)).

ASPECTE EXTERNE ALE PAC – CADRU GENERAL

Întreaga politică agricolă comună (PAC) face obiectul normelor OMC începând din 1995, inclusiv în ceea ce privește organul de soluționare a litigiilor (OSL), care aplică o procedură strictă în ceea ce privește litigiile și asigură că statele semnatare respectă noile norme multilaterale.

De asemenea, PAC este influențată de concesiile agricole acordate unei game largi de țări în temeiul mai multor acorduri multilaterale și bilaterale și de derogările unilaterale acordate în cadrul sistemului generalizat de preferințe (SGP). Aceste acorduri preferențiale explică nivelul ridicat al importurilor agricole în UE care provin din țări în curs de dezvoltare (a se vedea tabelul de mai jos privind comerțul UE cu produse agroalimentare).

ACORDUL OMC PRIVIND AGRICULTURA

Agricultura beneficiază de un statut special în cadrul acordurilor și memorandumurilor de înțelegere privind comerțul ale OMC (care au fost semnate în 1994 și au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1995), deoarece pentru acest sector există un acord specific, Acordul privind agricultura (AA), ale cărui dispoziții prevalează. În plus, anumite dispoziții ale Acordului privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare (SPS) vizează, de asemenea, producția agricolă și comerțul agricol. Dispoziții referitoare la sectorul agricol se regăsesc și în Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS), în ceea ce privește protecția indicațiilor geografice. De asemenea, dispozițiile Acordului privind agricultura sunt completate de

Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului (BTC), precum și de mecanismele de asistență tehnică.

Aceste acorduri dispun de o anumită flexibilitate în punerea lor în aplicare atât de către țările în curs de dezvoltare membre ale OMC (tratament special și diferențiat), cât și de către țările cel mai puțin dezvoltate și țările în curs de dezvoltare importatoare nete de produse alimentare (dispoziții speciale).

Pe baza AA, statele membre ale OMC s-au angajat să pună în aplicare o agendă de reformă a politicii agricole existente care stabilește angajamente specifice obligatorii în trei domenii principale: accesul pe piață, sprijinul intern și subvențiile la export. AA a urmărit să îmbunătățească accesul la piețe, impunând ca toate măsurile de protecție la frontieră să fie convertite în taxe vamale (echivalente tarifare) și ca „angajamentele privind accesul minim” ale țărilor terțe să fie stabilite pentru anumite produse care nu fac obiectul tarifării. AA prevede o reducere a volumului sprijinului. Amploarea acestei reduceri depinde de natura ajutorului. Ajutorul este împărțit pe categorii, în diferite „cutii”, în funcție de efectul pe care îl are în ceea ce privește denaturarea schimburilor comerciale pe piețele agricole. „Cutia galbenă”, numită și „măsura agregată de sprijin” (AMS), regroupează sprijinul acordat prin intermediul prețurilor și ajutoarele cuplate la producție care nu sunt scutite de angajamentul de reducere. „Cutia albastră” cuprinde ajutoarele legate de programele de control al ofertei care sunt scutite de angajamente de reducere. „Cutia verde” cuprinde două grupuri de sprijin: programele de servicii publice și plățile directe către producători, care sunt în totalitate decuplate de producție.

Tabelul de mai jos prezintă statisticile privind comerțul cu produse agroalimentare pentru exporturi și importuri - Uniunea Europeană - Extra UE-27^[1].

TABEL: COMERȚUL UE CU PRODUSE AGROALIMENTARE CU EXTRA UE27

	Unitate	Exporturi	Importuri	Balanța
Comerțul UE27 cu produse agroalimentare cu Extra UE27				
Valoarea comerțului cu produse agroalimentare	milioane EUR	229 428	171 766	57 557
ca procent din totalul comerțului cu produse agroalimentare UE-27	(%)	100,0	100,0	
ca procent din totalul comerțului UE-27 cu Extra UE-27	(%)	8,9	5,7	
% variație 2021-2022		15,8	32,0	
Rata anuală de variație în perioada 2012-2022	(%)	5,2	5,2	
Totalul comerțului UE-27 cu Extra UE-27				
Totalul comerțului	milioane EUR	2 572 884	3 003 132	-430 248

[1]https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-05/agrifood-extra-eu27_en.pdf

ca procent din totalul comerțului UE-27	(%)	100,0	100,0	
Comerț mondial UE-27				
Totalul comerțului	milioane EUR	2 572 884	3 003 132	-430 248
Totalul comerțului cu produse agroalimentare	milioane EUR	229 559	172 002	57 557
ca procent din totalul comerțului UE-27	(%)	8,9	5,7	-13,4

Sursă: Comisia Europeană, DG AGRI, Agri-food trade statistical factsheet, 18.04.2023.

RUNDA DE LA DOHA ȘI AGRICULTURA

Runda de la Doha este cea mai recentă rundă de negocieri comerciale ale OMC, denumită și Agenda de dezvoltare de la Doha. Lansată la a patra conferință ministerială a OMC, organizată la Doha în 2001, ea a marcat începutul noilor negocieri agricole. Membrii OMC s-au angajat să obțină îmbunătățiri substanțiale în ceea ce privește accesul pe piață și să elimine treptat toate formele de subvenții la export în cadrul sprijinului intern care denaturează schimburile comerciale, ținând seama în mod corespunzător de necesitatea ca țărilor în curs de dezvoltare să li se acorde un tratament special și diferențiat.

Cea de a 10-a conferință ministerială, care a avut loc la Nairobi în 2015, a adoptat patru noi decizii pentru agricultură privind concurența la export, deținerea de stocuri publice în scopul securității alimentare în țările în curs de dezvoltare, bumbacul și mecanismele speciale de protecție pentru țările în curs de dezvoltare. Cea de a 12-a Conferință ministerială a OMC de la Geneva din 2022 a obținut rezultate negociate cu privire la o serie de acorduri („pachetul de la Geneva”) care au cuprins, printre altele, o declarație ministerială privind răspunsul de urgență la insecuritatea alimentară și o decizie ministerială privind exceptarea achizițiilor umanitare de alimente în cadrul Programului Alimentar Mondial de la interdicțiile sau restricțiile la export.

EFACTELE ACORDULUI PRIVIND AGRICULTURA ASUPRA PAC

Reforma PAC din 1992 viza în parte facilitarea semnării AA în cadrul Runderi Uruguay. Drept urmare, Uniunea Europeană și-a respectat în mare parte angajamentele asumate la Marrakech.

Majoritatea exporturilor subvenționate notificate OMC proveneau din Uniunea Europeană, înainte de a fi eliminate ca parte a reformei PAC din 2013. Acestea au scăzut la zero în 2017. Cu toate acestea, trebuie să se țină cont de faptul că o serie de practici aplicate de principalii noștri concurenți (de exemplu, în materie de ajutor alimentar, credite la export și întreprinderi comerciale de stat) nu fac obiectului normelor OMC. UE va utiliza în prezent restituirile la export cu titlu excepțional pentru a face față crizelor grave care afectează piețele. Pentru o parte dintre produsele UE, reducerile au fost considerabile: untul, rapița, brânza, fructele și legumele, ouăle, vinurile și carnea în general au fost deosebit de afectate. În cea mai recentă notificare

a sa către OMC pentru perioada 2021-2022 (G/AG/N/EU/83 din 10 martie 2022), UE a confirmat că nu s-au acordat subvenții la export pentru produsele agricole în cursul anului de comercializare cuprins între 1 iulie 2021 și 30 iunie 2022. De asemenea, aceasta a notificat faptul că nu a fost furnizat niciun ajutor alimentar în natură în această perioadă.

Reforma PAC din 2003, care a decuplat majoritatea ajutoarelor directe existente, precum și reformele sectoriale care au urmat au permis transformarea celei mai mari părți a sprijinului încadrat în „cutia galbenă” și în „cutia albastră” în sprijin încadrat în „cutia verde” (68,5 miliarde EUR în 2019-2020, a se vedea tabelul de mai jos). „Cutia galbenă” (AMS, sau măsură agregată de sprijin) s-a micșorat considerabil, de la 81 de miliarde EUR la începutul perioadei de aplicare a acordului la 5,3 miliarde EUR în 2019-2020, în pofida extinderilor succesive. Prin urmare, UE își îndeplinește în mare măsură angajamentele asumate la Marrakech (72,37 miliarde EUR pe an) în ceea ce privește AMS. În plus, „cutia albastră” a ajuns la 4,8 miliarde EUR în aceeași perioadă de notificare.

SPRIJIN INTERN ACORDAT DE UE NOTIFICAT OMC (în milioane EUR)	CUTIA VERDE (Sumă & %)	CUTIA ALBASTRĂ (Sumă & %)	CUTIA ALBASTRĂ (Sumă & %)	TOTAL SPRIJIN NOTIFICAT
Perioada 2011-2012 (G/AG/N/EU/20)	70 976,8 87,8 %	2 981,1 3,7 %	6 858,9 8,5 %	80 816,8 100 %
Perioada 2012-2013 (G/AG/N/EU/26)	71 140,0 89,1 %	2 754,2 3,5 %	5 899,1 7,4 %	79 793,3 100 %
Perioada 2013-2014 (G/AG/N/EU/34)	68 697,8 88,8 %	2 663,6 3,4 %	5 971,7 7,8 %	77 333,1 100 %
Perioada 2014-2015 (G/AG/N/EU/43)	65 256,8 87,3 %	2 878,8 3,8 %	6 642,3 8,9 %	74 777,9 100 %
Perioada 2015-2016 (G/AG/N/EU/46)	60 828,5 84,2 %	4 331,1 6,0 %	7 101,8 9,8 %	72 261,4 100 %
Perioada 2016-2017 (G/AG/N/EU/55)	61 696,1 84,2 %	4 641,2 6,3 %	6 944,5 9,5 %	73 281,8 100 %
Perioada 2017-2018 (G/AG/N/EU/61)	65 845,8 84,8 %	4 795 6,1 %	6 932 8,4 %	79 932 100 %
Perioada 2019-2020 (G/AG/N/EU/79)	68 515 85,7 %	4 889 6,1 %	5 329 6,6 %	79 936

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul European a urmărit întotdeauna cu mare atenție derularea negocierilor multilaterale, în general, și a negocierilor în domeniul agricol, în special. Fiecare conferință ministerială a OMC a fost însoțită de o rezoluție, cea mai recentă fiind rezoluția din 25 noiembrie 2021 în urma celei de a 12-a Conferințe ministeriale a OMC de la Geneva. Parlamentul a invitat constant Comisia Europeană să apere interesele producătorilor și consumatorilor europeni, precum și pe cele ale agricultorilor din țările cu care Uniunea Europeană întreține în mod istoric relații deosebite [țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP)]. În 1999, la începutul „rundeii mileniului”, Parlamentul și-a exprimat sprijinul pentru poziția adoptată de negociatorii Uniunii Europene în favoarea modelului agricol european, bazat pe multifuncționalitatea activității agricole. O serie de rezoluții au confirmat acest sprijin, insistând, de asemenea, pe importanța recunoașterii explicite a „considerațiilor necomerciale” și a luării în calcul a cerințelor cetățenilor în materie de siguranță alimentară, protecție a mediului, calitate a alimentelor și bunăstare a animalelor.

Faptul că Statele Unite au acordat prioritate bilateralismului după alegerile prezidențiale din 2016 a subminat sistemul comercial multilateral, după cum o demonstrează, de exemplu, războiul tarifar cu China sau blocarea organului de apel al OMC în 2019. Ca răspuns la această situație, Uniunea Europeană și Parlamentul European au încercat să păstreze realizările sistemului multilateral în cadrul OMC, în special în ceea ce privește comerțul cu produse agricole (în decembrie 2019, Uniunea a oferit deja țărilor membre ale OMC o procedură provizorie de apel pentru a înlocui organul de apel). În prezent, organul de apel al OMC încă nu funcționează.

Vera Milicevic
10/2023